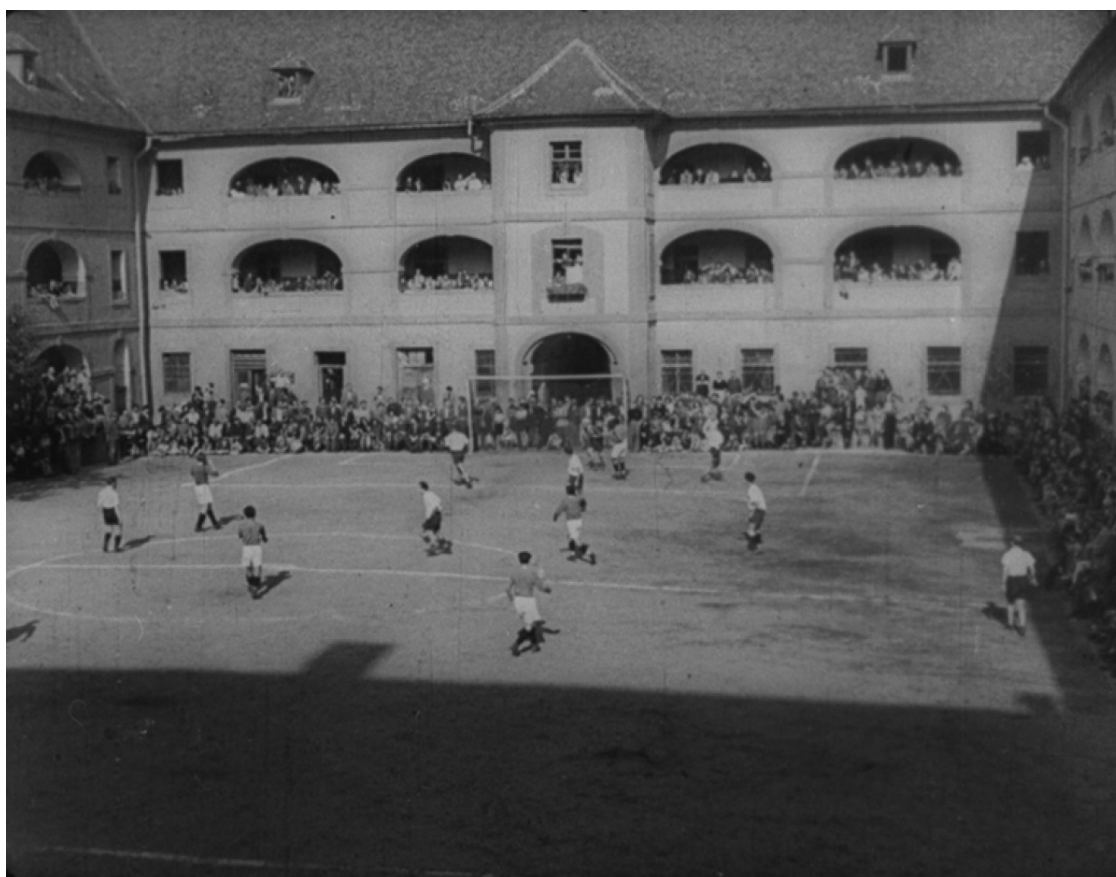

Jugar enmig de la barbàrie: futbol als camps d'extermini nazis

Aquesta setmana, el món ha celebrat el 75è aniversari de l'alliberament d'Auschwitz per part de l'Exèrcit Roig soviètic, un bon moment per recordar el paper que el futbol va jugar en els camps de la mort construïts pel Tercer Reich alemany

Imatge d'un partit de futbol al camp de concentració nazi de Terezín | The Football Pink

El 27 de gener de 1945, les tropes soviètiques arribaven a Oświęcim, la ciutat polonesa situada a una quarantena de quilòmetres de Cracòvia on gairebé cinc anys abans el nazisme havia decidit construir un camp de concentració que, batejat amb el nom alemany de la ciutat, Auschwitz, es convertiria en el major centre d'extermini de la història, un indret on en poc menys d'un lustre serien assassinades un milió cent mil persones de les quals el 90% professava la confessió jueva.

L'entrada de l'Exèrcit Roig al camp d'Auschwitz, on tot just quedaven uns set mil presoners que els nazis no s'havien endut en la seva marxa de la mort cap a la ciutat polonesa de Loslau per tal de fugir de l'ofensiva soviètica que avançava a l'oest del Vístula, va suposar la fi del més gran malson que ha patit mai la humanitat i la revelació al món de l'autèntica dimensió de la barbàrie practicada pel nazisme.

Amb els detalls escabrosos de la política d'extermini nazi es van descobrir també les petites històries que havien marcat la vida dels presoners i les presoneres en aquests camps de la mort. Entre ells, que el futbol s'havia convertit en una pràctica habitual en aquests centres. Una circumstància que, com agrada recordar a diversos dels supervivents que van practicar aquest esport en algun dels diversos camps de concentració, no ens ha de fer oblidar que la vida en aquests espais era un autèntic infern i que si bé la pràctica esportiva permetia l'evasió temporal de la tragèdia que s'hi vivia, és precisament aquest drama el que ha de ser primordialment recordat.

Soldats de l'Exèrcit Roig Soviètic que van participar en l'alliberament del camp d'Auschwitz conversen amb un grup de joves presoners Foto: Russia Beyond

Tot i així, és interessant ressenyar que el futbol va ser una pràctica associada al camp d'Auschwitz gairebé des dels seus mateixos inicis. El primer camp del complex, l'anomenat Auschwitz I, va començar a funcionar durant el mes de maig de 1940 i, poques setmanes després, ja es va iniciar la construcció d'un camp de futbol als terrenys on antigament s'ubicava una guarnició de l'exèrcit polonès, un fet que va propiciar que, a finals d'aquell mateix 1940, ja fos habitual que s'hi disputessin partits que, principalment els diumenges, enfrontaven equips de presoners agrupats per nacionalitats.

Els primers matxs en aquell macabre terreny de joc van oposar un combinat polonès a un equip integrat per gitanos, circumstància que es devia al fet que el camp va acollir, en un primer terme, presoners polítics polonesos i persones que el nazisme considerava «antisocials», com és el cas dels zíngars.

Amb la posada en marxa de la «solució final» per al que el nazisme considerava «el problema jueu», el camp de concentració d'Auschwitz va ser ampliat amb l'edificació del centre de Birkenau, l'anomenat Auschwitz II, que es va posar en funcionament el 1941 i que ja no era un camp de

detenció i de concentració sinó d'extermini, per la qual cosa s'hi van instal·lar quatre forns crematoris equipats amb cambres de gas amb l'objectiu d'eliminar físicament a la població jueva que hi era traslladada.

A Birkenau, s'hi va construir també un nou camp de futbol, situat en una zona molt propera al tercer crematori, que tenia com a responsable de manteniment a un presoner, que vetllava de manera periòdica per l'estat de la gespa i per l'anivellament del terreny. Aquest nou estadi va acollir múltiples partits entre diferents equips formats per presoners dels camps que, sovint, jugaven mentre, a escassos metres, els seus companys eren exterminats en una situació que reflectia com, en aquell tètric indret, la vida convivia de forma permanent amb la mort.

Entrada al camp de concentració de Birkenau, conegut com a Auschwitz II Foto: Bettmann Archive

Els oficials de les SS responsables del control del camp toleraven aquells partits i, fins i tot, incentivaven que es disputessin permetent als presoners que els jugaven una millor alimentació que a la resta per tal de garantir el millor espectacle possible.

El futbol es va convertir per als membres de les SS d'Auschwitz en un entreteniment de primer ordre fins al punt que ells mateixos van formar un equip que va arribar a enfrontar-se a un combinat dels Sonderkommando, les unitats especials formades per presoners, majoritàriament jueus, que treballaven a les càmeres de gas i als forns crematoris. Un partit macabre que va oposar a víctimes i botxins a les portes d'un tercer forn que no va aturar ni un moment la seva activitat criminal.

La pràctica futbolística als camps de concentració nazis es va generalitzar, especialment a partir de 1942, quan gairebé tots els joves alemanys van ser mobilitzats per anar a combatre al front rus. Els capítosts del Tercer Reich, amb l'objectiu de mantenir l'activitat productiva del país

malgrat l'enviament d'un volum important de mà d'obra al front, van decidir convertir els centres de detenció en improvisades fàbriques i camps de treball. Aquesta circumstància exigia que els seus treballadors es mantinguessin vius el major temps possible, per la qual cosa el nazisme va generalitzar-hi la pràctica de l'esport.

[noticia]192364[/noticia]

El futbol, com succeïa a Auschwitz, es va convertir en una pràctica recurrent als camps d'arreu del Reich, fins al punt que s'hi van organitzar campionats amb equips estructurats en funció de les nacionalitats però també dels oficis o dels edificis on estaven internats els detinguts.

Jugar a futbol era un mecanisme per allargar la pròpia esperança de vida, ja que els presoners que demostraven ser uns virtuoses sobre el terreny de joc es beneficiaven de petits privilegis que els permetien sobreviure en unes millors condicions a la vida extrema dels camps.

En aquest sentit, el camp de concentració que millor va estructurar la pràctica del futbol va ser el de Terezín, un camp de transició en el camí, entre d'altres, cap a Auschwitz que estava ubicat al protectorat nazi de Bohèmia i Moràvia, en territori de l'actual República Txeca.

Des de 1942, a Terezín s'hi va disputar un campionat de lliga que enfrontava diversos equips de presoners al qual ràpidament es van afegir noves competicions com ara un torneig de copa, una segona divisió, una supercopa i, fins i tot, una lliga juvenil. La singularitat de Terezín no rau només en el fet que s'hi disputaven competicions perfectament estructurades sinó en què els seus resultats han quedat documentats, una circumstància que ens permet saber que les lligues d'aquest camp nazi van ser guanyades per l'equip dels mainaders (en dues ocasions), pel dels responsables de la roba, pel dels cuiners, pel dels carnissers, o per l'Sparta, un combinat batejat a imatge de l'històric club de la capital txeca.

Inici d'un dels partits de la lliga del camp de Terezín amb l'àrbitre lluint una estrella de David al pit (Foto: CT24 - Czech Radio) Foto: CT24 - Czech Radio

Per si tot això no fos poc, la lliga de Terezín comptava amb un mercat setmanal de fitxatges que s'organitzava els dilluns al matí i que tenia com a finalitat substituir els jugadors que havien estat deportats cap a Auschwitz, camí al seu extermini.

Per la lliga de Terezín, i per algunes de les altres competicions dels camps nazis, hi van passar diversos futbolistes de renom, a qui la Segona Guerra Mundial havia truncat la carrera esportiva. Tot i que res podia mitigar el seu patiment, la pràctica esportiva els va ajudar a sobreviure en unes millors condicions i els va permetre petites victòries sobre el terreny de joc que, ni que fos només momentàniament, servien per fer-los revifar uns ànims d'allò més decaiguts.

Tot i que els partits que es van jugar a Auschwitz no han estat documentats al nivell que ho van ser els de Terezín, per a la història han quedat algunes anècdotes, com el funest derbi que havia de disputar-se a finals de juliol de 1944 entre un combinat del camp d'Auschwitz I i un altre del de Birkenau (Auschwitz II) i que, malgrat els esforços que s'havien dedicat a la seva preparació, va haver de ser suspès arran de l'atemptat fallit contra la vida de Hitler que, en el marc de l'operació Valquíria, els seus opositors al si de l'exèrcit alemany van realitzar al quarter general nazi de Rastenburg, situat també en territori polonès.

Estat en el qual va quedar el Cau del Llop, la sala de conferències del quarter nazi de Rastenburg on va tenir lloc l'atemptat fallit contra Adolf Hitler Foto: Das Bundesarchiv

Si el futbol havia estat part indestriable de la dramàtica existència del camp d'Auschwitz, també va formar part dels festejos pel seu alliberament, i per la victòria sobre els nazis i la pau que havien portat els soldats de l'Exèrcit Roig. Així, doncs, el maig de 1945, poc després de la derrota definitiva de Hitler i el seu Tercer Reich, un partit va enfrontar l'equip de presoners de la localitat polonesa de Katowice amb un combinat de supervivents italians, tot plegat dirigit per un àrbitre soviètic agent de l'NKVD, el Comissariat del Poble per a Afers Interns, que gairebé una

dècada després seria succeït pel KGB.

El matx va acabar amb victòria polonesa però el resultat era el de menys. L'important era celebrar que, per fi, es podia jugar a futbol en llibertat, lluny de la barbàrie viscuda als camps d'extermini nazis.